

طب و پزشکی در اسلام

از سه قرن نخست اسلام بیش از سی بیمارستان مشهور ذکر شده که در واقع مراکز علمی و بهداشتی نیز بوده اند .

از سه قرن نخست اسلام بیش از سی بیمارستان مشهور ذکر شده که در واقع مراکز علمی و بهداشتی نیز بوده اند . در این سالها بیمارستانی سیار هم تأسیس شد که شامل ادویه و اشربه جهت بیماران دور افتاده بود ، و در این مورد نیز به غیر مسلمین، هم مثل مسلمین توجه می شد . مورخین اسلامی اطلاعات مفیدی درباره این بیمارستانها ، تعداد اعضاء، مستمریهای اطباء و کارکنان ، و بودجه آنها بدست می دهند. به اختصار نگاهی بر آنها می اندازیم.

۱-تأسیس بیمارستانی به سال ۸۸ هجری در دمشق بدستور ولید بن عبد الملک . وی دستور داد جذامیان را قرنطینه کنند و برای آنان و نیز نابینایان مقرری تعیین کرد .

۲-تأسیس بیمارستان ری بدست زکریای رازی در سال ۲۹۰ هجری قمری در شهر ری.

بیمارستان رازی ترتیبی داشت مبتنی بر سلسله مراتب اطباء ؛ در مواردی که اطباء تازه کار می توانستند بیمار را علاج کنند به استاد رجوع نمی شد اما بهرحال ملاحظات بالینی را استاد با نهایت دقت جمع می کرد.

۳-تأسیس اولین تیمارستان بدست الرشید در بغداد و همچنین تأسیس بیمارستان معروف بغداد بدستور رشید. گفته می شود در زمان افتتاح بیمارستان از (بختیشوع) رئیس بیمارستان جندی شاپور دعوت شد تا این وظیفه مهم را . بر عهده گیرد ؛ ولی او با کمال شگفتی از قبول آن سر باز زد.

۴-در سال ۳۰۲ هجری وزیر؛ علی بن عیسی بیمارستانی دیگر بنا نمود که سعید بن یعقوب دمشقی ریاستش را به همراه بیمارستانهای بغداد؛ مکه و مدینه بر عهده گرفت .

۵-در ۳۰۶ هجری ثابت بن سنان (یکی از مشهورترین اطباء اسلامی که نامی در اندازه ابن سینا دارد .) بیمارستان السیده را تأسیس کرد و مقتدر بیمارستانی دیگر بنا نمود.

گویند همین سنان پنج بیمارستان را در سال ۳۰۴ هجری سر پرستی می کرده.

۶- در سال ۳۱۳ هجری ابن الفرات بیمارستانی ساخت و ریاستش را به ثابت بن سنان و اگذار کرد.

۷-تأسیس بیمارستان ابن طولون به سال ۲۵۹ هجری در قاهره . مقرری در این باره می گوید چون شخصی بیمار را به بیمارستان می آوردند لباس و اثاثیه و لوازمش را از او می گرفتند و در بیمارستان به امانت سپرده می شد؛ سپس لباسی به تنش میکنند و فرشی برایش می گسترانند و صبح و شب بوسیله دارو و غذا از او پرستاری می شد.

۸-عضد الدوله در ۳۶۸ هجری بیمارستان مشهور بغداد را بنا نمود . در این بیمارستان ۲۴ پزشک خدمت می کردند که دارای تخصصهای مختلف بودند. جهانگرد اندلسی (ابن جبیر) از این بیمارستان به سال ۵۸۰ هجری در بغداد دیدار کرده است. بیمارستان مذکور همچنان به فعالیتعای خود بعد از یورش مغول می پرداخته. زکریا رازی محل ساخت بیمارستان را تعیین کرده بود.

۹- بیمارستان منصوری که در قاهره به سال ۶۸۳ هجری بنا گشت. در آنجا دارو و پزشک فراهم بود و نیز سایر نیازمندیهایی که یک بیمار بدان نیاز دارد. سلطان در بیمارستان دو نوع خدمتکار به خدمت گماشت؛ یکی زن و دیگری مرد تا به بیماران خدمت کنند. همچنین برای بیماران تخت تهیه کرد و تختها را به لوازمی که مورد نیاز بیمار است مجهز کرد.

۱۰-ابو الحسن ترکی از امرای ترک پیش از مرگ به سال ۳۲۹ هجری بیمارستانی را تأسیس کرد و ریاستش را به ثابت بن سنان سپرد.

۱۱- تأسیس بیمارستانهایی در شهرهای مکه و مدینه در اواخر قرن سوم هجری.

۱۲-بنای بیمارستانی در بغداد بدست (بدر مولى المعتضد).

-۱۳در سال ۳۵۵ هجری (معز الدوله) بیمارستانی در بغداد تاسیس کرد.

شماره طبائی که در سال ۳۰۹ هجری زمان (المقتدر بالله) می زیسته اند و از آنها امتحان به عمل آمد و جواز اشتغال به پزشکی دریافت کرده اند ۸۶۰ نفر ذکر شده . این تعداد غیر از کسانی است که به دلیل شهرتی که داشته اند از امتحان بی نیاز تشخیص داده شده اند و یا کسانی که در خدمت سلطان به طبابت مشغول بوده اند .

بی مناسبت نیست یادی از طبیب مشهور ابن سینا کنیم هرچند موفق به تاسیس بیمارستانی نشد. کتاب ۵ جلدی قانون در علم طب و امراض؛ مرجعی معتبر از وی برای نسل بشر به میراث مانده.

برگرفته از کتاب : اداب طب و پزشکی در اسلام ، نوشته علامه سید جعفر مرتضی عاملی